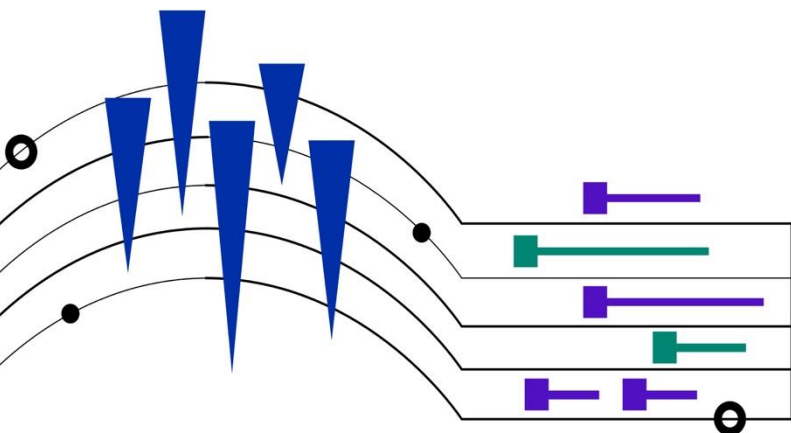

CONCERTS TARDOR 2024

Centre Cultural La Nau.
Capella de la Sapiència
Dimecres 27 de novembre 19 hores

VICTORIA MUSICAE
Josep R. Gil-Tàrraga, director

Paraules al concert a càrrec del
Dr. Francesc Villanueva, presentades
per Mònica Perales i Massana

Concert solidari #UVajuda

“In memoria aeterna”
Músics de la Seu de València (1485-1643)

Lilium sacrum SATB

Juan de Sanabria (s. XV-s. XVI)

In te, Domine, speravi SATB

Pedro de Pastrana (ca.1500-1563)

Pater, dimitte illis SATB

Pedro de Pastrana

Caligaverunt oculi mei SSAATB

Vicent Lerisa (?-1572)

Cum sublevasset ergo SSATB

Ginés Pérez (ca.1550-1600)

Erat Jesus SAATB

Ginés Pérez

Popule meus SSATB

Ambrosio Cotes (ca.1550-1603)

Prudentes Virgines SATB

Ambrosio Cotes

Filiae Jerusalem SATB

Ambrosio Cotes

Exsurgens autem Joseph SSAATB

Joan Bta. Comes (ca.1582/1643)

In memoria aeterna SATB

Joan Bta. Comes

PARAULES AL CONCERT: “In memoria aeterna”: músics de la Seu de València (1485-1643)

Potser deuen haver comprovat que, quan obrim un llibre d'història de la música, trobem immediatament molta informació sobre els grans compositors europeus, que generalment van treballar a Itàlia, Alemanya o França, però que, per molt esforç que hi esmercem, molt rarament hi trobem un sol nom dels nombrosos músics que van desenvolupar la seua tasca creativa al nostre propi entorn, a la nostra pròpia ciutat. Paradoxalment, les obres d'aquests desconeguts mestres, i no les d'aquells compositors europeus, eren les que ordinàriament tenien l'oportunitat d'escoltar els nostres avantpassats, fonamentalment als gran centres religiosos, com ara les catedrals o les col·legiades. Per aquesta raó, hem volgut dedicar aquest concert a alguns d'aquests compositors, tant coneguts i respectats pels valencians del passat, com injustament oblidats per nosaltres, els valencians actuals.

En concret, ens hem proposat el repte d'oferir-vos en quasi una hora de concert una mostra de l'art dels músics que van estar al llarg de gairebé segle i mig al servei de la catedral metropolitana de València, des del començament del segle XVI a la primera meitat del segle XVII, una època que es correspondria amb el Renaixement i els inicis del Barroc. Cal remarcar que aquest no és un període qualsevol de la nostra història, sinó que coincideix amb el temps de major rellevància internacional de la monarquia hispànica i, alhora, de la més alta excel·lència en la producció musical a la península Ibèrica, tal com és generalment reconegut per la musicologia. D'altra banda, la catedral de València era aleshores el més rellevant centre musical del nostre antic regne, i ho seria durant més de cinc segles, fins al segle XIX. La institució mantenia estabament un conjunt o capella de músics, encapçalada pel mestre de cant o de capella, que incloïa un nodrit grup de cantors professionals adults, algunes veus blanques, un o dos organistes i una cobla de ministrers o instrumentistes de vent. La funció principal de tots aquest músics, com podeu imaginar, era la solemnització de les misses i oficis divins que s'hi celebraven. Però, a més, a la catedral s'impartia docència musical i s'estimulava la composició de noves obres que actualitzaren el repertori.

Comencem el nostre concert amb un motet de Juan de Sanabria, un músic castellà que també tindrà activitat com a teòric. Després de ser mestre de cant a diverses catedrals

castellanes, com ara Burgos, Lleó o Múrcia, Sanabria va transitar per la catedral de València com a cantor durant un breu període de sis mesos entre 1502 i 1503. El motet que escoltarem està dedicat a la Verge Maria, la puresa de la qual és simbolitzada per la flor del lliri, la flor de lis. A ella, se li demana la intercessió per nosaltres davant Déu.

Avancem ara una dècada, quan el regnat de Ferran el Catòlic arribava a la seua fi, i ens trobem un joveníssim Pedro de Pastrana, que passa uns mesos com a cantor per la nostra catedral, justament en el moment en què s'estrenava el nou orgue major renaixentista. Anys més tard, el toledà Pedro de Pastrana tornarà a la nostra ciutat amb els honors de mestre de la famosíssima capella del duc de Calàbria abans d'acabar la seua trajectòria a Valladolid al capdavant de la capella del príncep Felip, futur rei Felip II. D'aquest rellevant autor hem seleccionat dos motets que tenen a Déu Pare com a destinatari. El primer correspon a l'inici del psalm 71 i és un prec de salvació a l'Omnipotent, mentre que el segon reproduïx les primeres paraules que, segons sant Lluc, va pronunciar Jesucrist a la creu, conegudes com *Les set paraules de Crist*.

A mitjan segle XVI, la plantilla de músics a la catedral s'institucionalitza fermament amb la creació de places fixes per als músics, fins a dotze per als cantors, tot i que altres capellans s'afegien en la interpretació, i quatre per a ministrers de vent que tocaran en les festes més senyalades del calendari.

A mesura que avança el segle, les textures polifòniques es van fent més denses. Al costat dels formats més tradicionals de quatre veus, és fan freqüents les peces a 5 i, de vegades, també a 6 veus. Un exemple primerenc d'aquesta densa escriptura a 6 veus ens arriba de la mà de l'organista de la catedral Vicent Lerisa, un interessant músic probablement valencià amb una biografia encara molt desconeguda. Lerisa tocava a la catedral valenciana almenys des del 1566 fins que va morir el 1572, al mateix temps que el celebèrrim Tomás Luis de Victoria feia les seues primeres passes a Roma. Sabem poca cosa més de Lerisa: que vivia prop de la parròquia del Salvador, que tenia alumnes que eren monges al convent de la Saïdia – a una d'elles, per cert, li va llegar llibres de música- i un jove criat i alumne que va arribar a ser anys després mestre d'una capella independent de la ciutat. La seua versió del novè responsori de Divendres Sant, *Caligaverunt oculi mei*, és l'única peça completa que ens ha arribat de l'autor. És una llàstima la

pèrdua de la seua obra perquè, com podreu apreciar en aquesta singular mostra, Vicent Lerisa era un notable compositor.

Arribat de la catedral de la seua Oriola natal, Ginés Pérez va assumir el càrrec de mestre de capella de la nostra seu el 1581. La seua tasca compositiva al llarg dels 14 anys de magisteri van ser suficients per guanyar-se una reputació i prestigi que s'ha perllongat fins al present en els cercles corals valencians. La seua música va captivar el compositor català Felip Pedrell a la darrereria del segle XIX, qui li va dedicar en exclusiva una edició de la seua música tractant-lo com un autèntic geni. Ginés Pérez va deixar la catedral de València el mateix any que morien Palestrina i Orlando di Lasso (1594) i va viure retirat de la música el darrer lustre de la seua vida com a canonge d'Oriola per nomenament reial, tot i que va participar puntualment en la música del *Misteri d'Elx*. D'aquest mestre escoltarem a continuació dos motets a cinc veus per al tercer i quart diumenge de Quaresma, respectivament. Pérez posa ací música a dos passatges dels evangelis de sant Lluç i sant Joan que narren els miracles dels pans i els peixos, d'una banda, i de la curació d'un mut, de l'altra.

Quan va arribar la notícia de la mort de Felip II a València al setembre de 1598, era mestre de capella de la nostra catedral el sacerdot villenenc Ambrosio Cotes. Hi havia arribat només dos anys abans des de la Capella Reial de Granada, on alguns dels seus membres s'havien enemistat amb ell fins al punt de portar-lo davant els tribunals. Buscant el seu descrèdit com a sacerdot, el van acusar d'anar amb dones o de cometre el "greu delicté" d'anar pel carrer amb una espasa cantussejant en registre de falset. Cotes va romandre a València quatre anys, fins que, sota el fals pretext de retirar-se, va marxar a Sevilla per substituir en aquella catedral el gran Francisco Guerrero, que acabava de morir. Mai no sabrem si eren certes les acusacions dels seus enemics a Granada, però el que està fora de dubte és la qualitat de la seua música, encara molt desconeguda. De Cotes us oferirem tres peces: els *Improperis* de Divendres Sant *Popule meus* per a l'adoració de la Creu i dos motets d'antífones per a les festivitats de les verges (*Prudentes virgines*) i les dels màrtirs (*Filiae Jerusalem*), escrits aquests darrers en una pulcra i diàfana escriptura característica de l'autor en les obres a 4 parts.

I arribem al final del concert amb la figura de Joan Baptista Comes, potser el músic valencià de l'època més apreciat

des de l'últim quart del segle XIX, des que l'aleshores mestre de capella Juan Bautista Guzmán va trobar un vell bagul mig amagat a la catedral que contenia més de dues-centes de les seues obres. Encisat per la seua qualitat musical, Guzmán va publicar a Madrid dos grans volums d'aquesta música, que van ser la primera edició moderna a Espanya dedicada a un únic autor del passat.

Fill d'un artesà valencià, Comes va formar-se des de xiquet a la catedral. Va ser mestre del Patriarca i de la catedral de València en dues ocasions, magisteris que van emmarcar una dècada al servei dels reis Felip III i Felip IV a la cort de Madrid com a tinent de mestre de la capella reial, que va ser clau en el seu desenvolupament com a músic. Comes és un autor fonamental per entendre els canvis estilístics que es van produir a Espanya durant la primera meitat del segle XVII en el pas del Renaixement al Barroc: l'ús de nous acords, la generalització de la policoralitat o la introducció d'instruments obligats.

De Joan Baptista Comes us oferirem dos motets bastant diferents. El primer, *Exurgens autem Joseph*, sobre dos versicles de l'evangelí de sant Mateu, està escrit en un estil més renaixentista, semblant al d'altres autors de la primera dècada de segle. Per contra, en el segon, *In memoria aeterna*, s'hi aprecia una major riquesa en el vocabulari harmònic, llibertat en l'ús de la dissonància i, fins i tot, un motiu cromàtic (molt infreqüent en la música hispànica) que ens endinsa ja en l'estètica barroca. Aquest motet, que tanca el programa i que dona títol al nostre concert, és un record als que ens van precedir. I, simbòlicament, també és el nostre record a aquells "altres" compositors que van viure tan a prop de nosaltres, que van passejar pels nostres carrers i que van crear música tan inspirada com les mostres que avui us hem portat en aquest concert.

Dr. Francesc Villanueva

VICTORIA MUSICAE. Fundat a València a l'octubre de 1992, té com a principal finalitat la de difondre la música vocal de l'edat mitjana, Renaixement i barroc, i prestar atenció especial als projectes de recuperació de música inèdita de compositors espanyols.

Amb una plantilla bàsica vocal, el nombre de cantors pot variar lleugerament en funció del programa. Així mateix els instruments emprats, en tot cas reproduccions d'època, depenen del programa a interpretar.

Participa en festivals especialitzats en música antiga, com l'organitzat per AMA o el Festival de Música Antiga i Barroca de Peníscola i música coral com el de Sogorb (Castelló) i a la catedral de València. També ha participat en concerts organitzats per la Diputació de Albacete o La Llum de les Imatges. Pren part en cicles de difusió musical organitzats per Diputació i Generalitat Valenciana.

Ha ofert al Palau de la Música de València concerts monogràfics dedicats a Henry Purcell, Tomás Luis de Victoria (*Officium Defunctorum*) i a les composicions musicals entorn de l'obra poètica d'Ausiàs March. Entre els seus últims projectes destaca la col·laboració amb l'Orquesta Sinfónica Regional de Murcia i el mestre Paul Goodwin, en la primera interpretació històrica de les *Vespres Carmelites* de G. F. Händel,

Des de 1999 Victoria Musicae aprofundeix, a través de projectes d'enregistrament, en l'estudi i interpretació de la música vocal del Renaixement i barroc d'autors espanyols amb criteris historicistes, dedicats principalment José de Nebra, Ginés Pérez, Joan Baptista Comes i Ambrosio Cotes. En el seu últim enregistrament, recupera els mestres de la Capella del Reial Col·legi del Corpus Christi de València durant el segle XVII.

La seua tasca de recuperació de música dels mestres valencians ha rebut el suport de diferents institucions valencianes, com l'Institut Valencià de la Música, l'Ajuntament de València, la Diputació Provincial de València i l'Ajuntament d'Oriola. La Universitat de València col·labora amb les activitats musicals realitzades per Victoria Musicae.

JOSEP R. GIL-TÀRREGA, director

Fa els seus estudis superiors al Conservatori Superior de Música de València.

Les seues principals activitats estan relacionades amb la docència i la direcció, encara que també desenvolupa una important tasca com a clavecinista, col·laborant amb grups com Estil Concertant, Collegium instrumentale, Quartet Conclave, Zelenka Ensemble, Dolce Rima, o Capella de Ministrers.

Ha registrat 17 CD com a director o instrumentista.

Ha sigut director del cor Cambra Musical, de l'Orfeó Universitari de València i del Cor de la Federació de Cors de la Comunitat valenciana, i director convidat en diferents agrupacions corals de tot l'Estat, com el Coro de RTVE.

És catedràtic de Música d'educació secundària.

És el director titular de Victoria Musicae des de l'any 1993 i del Cor del Casino Musical de Godella des de 2015.

#UVajuda

Totes les activitats culturals programades pel Servei de Cultura Universitària durant el curs 2024/2025 tindran caràcter solidari dedicat als damnificats de la DANA; la recaptació es destinarà la campanya #UVajuda de la Universitat de València.

Podeu fer la vostra aportació voluntària mitjançant:

Transferència bancària a ES81 3159 0078 5530 4844 7522 (Caixa Popular), concepte "UVajuda" seguit del NIF/CIF de la persona donant.

Bizum al número 10582

DIMARTS 10 DESEMBRE. 19.00 H.

JARDÍ BOTÀNIC. Auditori Joan Plaça

La regalada

Ricard Casañ, Israel Garcia, Guillermo Ferrando,
Juan Bautista Abad, Juan Carlos Igea, *trompetes naturals*
Onofre Serer, *percussió històrica*

Paraules al concert, a càrrec del Dr. Onofre Serer

"A laor e gloria"

Obres de C. Monteverdi, G. Fantini, J.H. Schmelzer, etc.

ENTRADA LLIURE (aforament limitat)

Dedicat al 550 Aniversari de la publicació de les

***Trobes en lahors de la Verge Maria* (València, 1474)**

DIMECRES 11 DESEMBRE. 19.00 H.

CENTRE CULTURAL LA NAU. Capella de la Sapiència

Joaquín Gericó, *flauta*

Sonia Sifres, *piano*

"Música valenciana per a flauta i piano"

Obres de M. Palau, O. Esplà, F. Casanovas, etc

DIVENDRES 20 DESEMBRE. 13.00 H.

CAMPUS DE BURJASSOT. Sala Charles Darwin

Orquestra Filharmònica de la Universitat de València

Hilari García Gázquez, director

"Concert de Nadal"

Obres de P. I. Txaikovski, E. Wladteufel, etc.

ENTRADA LLIURE (aforament limitat)

En col·laboració amb #desembreeuropeu2024 i

Cultura als campus UV

ENTRADA LLIURE (aforament limitat)

Entrada gratuïta amb invitació que cal reservar a partir
de 72 hores abans del dia del concert en:

<https://events.fundacio.es/o/40>

, excepte els concerts que es realitzen al jardí Botànic i al Campus
de Burjassot, que seran amb entrada lliure (aforament limitat).

www.uv.es/cultura